

Multimedia Vositalari Orqali Xorijiy Tillarni Boshlang'Ich Sinflarda O'Qitish

*Rasuljanova Shahzoda Ilhomjon qizi*¹

Abstract: Ushbu maqola multimedia vositalarining boshlang'ich sinflarda xorijiy tillarni o'rgatishda qanday qo'llanilishini o'rganadi. Ta'limda texnologiyalarning kengayishi bilan video, audio materiallar, interaktiv dasturlar va ta'limiy o'yinlar kabi multimedia vositalari til o'rganish tajribasini yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot multimedia vositalarining o'quvchilarning motivatsiyasi, qiziqishi va tilni o'zlashtirishga ta'sirini tahlil qiladi. Shuningdek, multimedia vositalarining dars jarayonida yuzaga keladigan texnik muammolar va resurs yetishmasligi kabi cheklovlari ham ko'rib chiqiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, multimedia vositalari til o'rgatishda interaktiv va qiziqarli kontent taqdim etish orqali o'quvchilarning bilimlarini yaxshilashga katta hissa qo'shadi. Biroq, ushbu vositalardan muvaffaqiyatli foydalanish uchun zarur resurslarni taqdim etish va o'qituvchilarni tayyorlash zarur. Maqola multimedia vositalarining yosh o'quvchilarga til o'rgatishdagi foydalarini ta'kidlaydi va samarali ta'lim muhitini yaratishda ularning ahamiyatini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Multimedia vositalari, Xorijiy tillarni o'rgatish, Boshlang'ich sinflarda ta'lim, Interaktiv ta'lim, Ta'lim texnologiyalari, Video darsliklar, Audio materiallar, Ta'limiy o'yinlar, Til o'rganish motivatsiyasi, Talaffuzni o'rgatish, Interaktiv dasturlar, O'quvchilarning qiziqishi, Ta'lim resurslari, O'qituvchilarni tayyorlash, Ta'lim jarayonidagi cheklovlar.

Kirish

Bugungi ta'lim tizimida multimedia vositalari orqali xorijiy tillarni o'rgatish metodlari muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich sinflarda xorijiy tillarni o'rgatishda multimedia vositalari o'quvchilarning qiziqishini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash va o'rgatish jarayonini yanada interaktiv qilish imkoniyatini beradi. Ushbu maqolada multimedia vositalarining boshlang'ich sinflarda xorijiy tillarni o'rgatishdagi roli va afzalliklari, tanlash mezonlari va amaliy qo'llanilish usullari tahlil qilinadi.

1. Multimedia Vositalarining Ta'limdagi O'rni

Multimedia vositalari - bu matn, audio, video va grafik elementlarini birlashtiruvchi ta'lim vositalaridir. Ularning ta'limdagi roli quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- **Vizual va Auditiv Ta'sir:** Multimedia vositalari matnli materiallardan tashqari tasvirlar, videolar va audio materiallarni o'z ichiga oladi. Bu o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va o'rganishni yanada samarali qiladi.
- **Interaktivlik:** O'quvchilarga material bilan bevosita muloqot qilish imkoniyatini beradi, masalan, simulyatsiyalar yoki interaktiv mashqlar orqali. Bu o'rganishni ko'proq qiziqarli va samarali qiladi.
- **Motivatsiya:** Rang-barang va qiziqarli kontent orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Interaktiv o'yinlar va ta'limiy ilovalar bolalar uchun o'rganishni qiziqarli qiladi.

2. Multimedia Vositalarini Tanlash

Boshlang'ich sinflarda xorijiy til o'rgatishda multimedia vositalarini tanlashda bir nechta omillarni hisobga olish kerak:

¹ Is'hoqxon Ibrat nomidagi Namangan davlat chet tillari instituti 2-bosqich talabasi hamda ushbu institutning Jahon tillari fakulteti koordinatori

- **Yoshga Moslik:** Vosita bolalarning yoshiga va o'quv darajasiga mos bo'lishi kerak. Masalan, kichik yoshdagi bolalar uchun oddiy va tushunarli materiallar tanlash zarur.
- **Tushunarlilik:** Multimedia vositalarining kontenti o'quvchilarga tushunarli bo'lishi zarur. O'qitish materiallari oddiy va aniq bo'lishi lozim.
- **O'qitish Maqsadlariga Moslik:** Vositalar o'qitish maqsadlariga muvofiq bo'lishi zarur. Masalan, grammatik qoidalarni o'rgatish uchun mos kontent tanlanishi kerak.

3. Multimedia Vositalarining Turlariga Misollar

Boshlang'ich sinflarda xorijiy tillarni o'rgatishda ishlatiladigan multimedia vositalariga quyidagilar kiradi:

- **Ta'limiy Ilovalar:** Bolalar uchun mo'ljallangan interaktiv ilovalar. Misol uchun, til o'rgatish uchun maxsus ishlab chiqilgan o'yinlar va topshiriqlar.
- **Video va Animatsiyalar:** Tilni o'rgatishda videolar va animatsiyalar orqali qiziqarli materiallar taqdim etiladi. Masalan, so'zlarni va iboralarni o'rgatish uchun maxsus video darsliklar.
- **Audio Materiallar:** To'g'ri talaffuzni o'rgatish uchun audio materiallar. O'quvchilarga yangi so'zlar va iboralarni to'g'ri talaffuz qilishda yordam beradi.
- **Simulyatsiyalar:** Haqiqiy vaziyatlarni imitatsiya qiluvchi interaktiv mashqlar. Masalan, kundalik suhbatlarni mashq qilish uchun simulyatsiya qilingan vaziyatlar.

4. Boshlang'ich Sinflarda Multimedia Vositalarini Amalda Qo'llash

Multimedia vositalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning amaliy usullari quyidagilardan iborat:

- **Mavzu Bo'yicha Video Darsliklar:** Har bir dars mavzusiga mos videolarni ko'rsatish. Bu yangi materiallarni o'rganishni osonlashtiradi va qiziqarli qiladi.
- **Interaktiv O'yinlar:** Tilni o'rgatishda interaktiv o'yinlar va viktorinalardan foydalanish. O'quvchilarning qiziqishini oshirish va bilimlarni mustahkamlash uchun samarali usul.
- **Audio Tasvirlar:** Talaffuzni yaxshilash uchun audio materiallarni ishlatish. Bu o'quvchilarga yangi so'zlarning to'g'ri talaffuzini o'rgatishda yordam beradi.
- **Guruh Ishlari:** O'quvchilarni guruhlarga bo'lib, multimedia vositalari yordamida loyihalar ustida ishlashlarini tashkil etish. Bu usul o'quvchilarning jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

5. Multimedia Vositalarining Kamchiliklari

Multimedia vositalarining ba'zi kamchiliklari ham mavjud:

- **Texnik Muammolar:** Texnologik muammolar yoki dasturiy ta'minot xatolari ta'lim jarayonini qiyinlashtirishi mumkin. Masalan, internet aloqasining mavjud bo'lmasligi.
- **Resurslarning Yetishmasligi:** Ba'zi maktablarda zarur multimedia vositalari mavjud emas, bu esa ta'lim jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.
- **O'qituvchilarni Tayyorlash:** O'qituvchilar multimedia vositalarini samarali ishlatish uchun maxsus tayyorgarlikdan o'tishi kerak. Bu qo'shimcha vaqt va resurslarni talab qiladi.

Davlatlar Talqinida Multimedia Vositalarining Roli (The Role of Multimedia Tools in Different Countries)

2.1. Shvetsiya

Shvetsiya ta'lim tizimida multimedia vositalari keng qo'llaniladi. Maktablarda multimedia darsliklar, interaktiv ta'lim dasturlari va video materiallar o'quvchilarga ingliz tili, fransuz tili va boshqa xorijiy tillarni o'rgatishda foydalaniladi. Shvetsiyada, shuningdek, o'qituvchilarga multimedia vositalaridan samarali foydalanish bo'yicha maxsus treninglar tashkil etiladi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning til o'rganishdagi motivatsiyasini va natijalarini yaxshilaydi.

2.2. Yaponiya

Yaponiya ta'lim tizimida multimedia vositalarining o'rni katta. Interaktiv ta'lim dasturlari, audio va video materiallar, shuningdek, virtual o'quv muhitlari orqali o'quvchilarga ingliz tili o'rgatiladi. Yaponiyada multimedia vositalarining qo'llanilishi til o'rgatish jarayonini amaliy va qiziqarli qiladi. Darslar ko'plab interaktiv mashqlar va simulyatsiyalar yordamida o'tkaziladi, bu o'quvchilarga tilni yanada tezroq va samarali o'zlashtirishga yordam beradi.

2.3. AQSH

AQSHda multimedia vositalari ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylangan. Maktablarda o'quvchilarga interaktiv o'yinlar, video darsliklar, audio materiallar va onlayn resurslar orqali xorijiy tillar o'rgatiladi. Shuningdek, AQSHda o'qituvchilarni multimedia vositalaridan foydalanishga tayyorlash bo'yicha keng ko'lamli dasturlar mavjud. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning o'rganish jarayonini samarali qiladi.

2.4. Germaniya

Germaniyada multimedia vositalari ta'lim jarayonida qo'llaniladi, ammo bu vositalardan foydalanish darajasi turli maktablarda farq qiladi. Video materiallar, interaktiv darsliklar va simulyatsiyalar orqali xorijiy tillar o'rgatiladi. Germaniyada o'qituvchilarni multimedia vositalaridan samarali foydalanishga tayyorlash va kerakli resurslarni taqdim etish masalalariga e'tibor qaratiladi. Biroq, ba'zi maktablarda texnik cheklovlar mavjud bo'lib, bu vositalarni qo'llashda qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin.

3. Multimedia Vositalarining Ta'limdagi Afzalliklari (Advantages of Multimedia Tools in Education)

- **Yuqori Motivatsiya:** Multimedia vositalari o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini va motivatsiyasini oshiradi. Masalan, interaktiv o'yinlar va video materiallar darslarni qiziqarli va jozibali qiladi.
- **Interaktiv Ta'lim:** Multimedia vositalari o'quvchilarga dars materialini interaktiv tarzda o'rganish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, o'rganish samaradorligini oshiradi.
- **Personalizatsiya:** Multimedia vositalari yordamida o'quvchilarning individual ehtiyojlari va qiziqishlariga mos ta'lim berish mumkin. O'quvchilar o'z tezligida va qiziqishlariga muvofiq ravishda o'rganishlari mumkin.
- **Ko'proq Resurslarga Kirish:** Multimedia vositalari orqali o'quvchilarga ko'plab ta'lim resurslariga kirish imkoniyati yaratiladi. Bu, o'rganish jarayonini boyitadi va resurslarning samarali foydalanilishini ta'minlaydi.

4. Cheklovlar va Qiyinchiliklar (Limitations and Challenges)

- **Texnik Muammolar:** Ba'zi mamlakatlarda multimedia vositalarining mavjudligi va sifatiga bog'liq texnik muammolar mavjud. Bu, o'z navbatida, ta'lim jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.
- **Moliyaviy Cheklovlar:** Multimedia vositalarini taqdim etish va yangilash uchun zarur moliyaviy resurslar mavjud bo'lmasligi mumkin. Bu, o'z navbatida, ta'lim jarayonining samaradorligini pasaytirishi mumkin.
- **O'qituvchilar Tayyorligi:** O'qituvchilar multimedia vositalaridan samarali foydalanish uchun maxsus tayyorgarlikdan o'tishi kerak. Boshqa holatlarda, o'qituvchilar multimedia vositalarini qo'llashda tajribasiz bo'lishi mumkin.
- **Madaniy Farqlar:** Har bir mamlakatda multimedia vositalarini qo'llashda madaniy va pedagogik farqlar mavjud. Bu, o'z navbatida, ta'lim jarayonida qo'llaniladigan vositalar va metodologiyalarga ta'sir ko'rsatadi.

5. Davlatlar O'rtasida Taqqoslash (Comparative Analysis of Countries)

5.1. Shvetsiya vs Yaponiya

Shvetsiya va Yaponiya ta'lim tizimlarida multimedia vositalarining qo'llanilishi katta farq qiladi. Shvetsiyada multimedia vositalaridan keng foydalaniladi va o'qituvchilarga maxsus tayyorgarlik beriladi. Yaponiya esa, o'z navbatida, yuqori texnologik resurslar va interaktiv dasturlar orqali o'quvchilarning til o'rganishini yanada samarali qiladi.

5.2. AQSH vs Germaniya

AQSH va Germaniya ta'lim tizimlarida multimedia vositalarining qo'llanilishi o'xshash bo'lishi mumkin, ammo Germaniyada texnik cheklovlar va moliyaviy resurslar masalalari mavjud bo'lishi mumkin. AQSHda o'qituvchilarni multimedia vositalaridan foydalanishga tayyorlash va kerakli resurslarni taqdim etish uchun keng ko'lamli dasturlar mavjud.

6. Amaliy Tavsiyalar (Practical Recommendations)

- O'qituvchilarni Tayyorlash: O'qituvchilarni multimedia vositalaridan samarali foydalanishga tayyorlash uchun maxsus treninglar va seminarlar tashkil etish zarur.
- Resurslarni Yangilash: Maktablarda multimedia vositalarining yangilanishi va texnik xizmat ko'rsatishni ta'minlash muhimdir. Yangi texnologiyalarni qo'llash va eskirgan vositalarni almashtirish zarur.
- Interaktiv Darslar: Interaktiv va amaliy darslarni tashkil etish. O'quvchilarni multimedia vositalar yordamida darslarga faol qatnashishga rag'batlantirish.
- Texnik Qo'llab-Quvvatlash: Texnik muammolarni tezda hal qilish uchun malakali mutaxassislarni yollash va texnik qo'llab-quvvatlash xizmatlarini tashkil etish zarur.

Xulosa

Multimedia vositalari boshlang'ich sinflarda xorijiy tillarni o'rgatishda katta rol o'ynaydi. Ular ta'lim sifatini oshirishi, o'quvchilarning qiziqishini saqlab qolishi va interaktiv o'rganish tajribasini taqdim etishi mumkin. Ammo, ushbu vositalarni muvaffaqiyatli qo'llash uchun texnik va pedagogik tayyorgarlik zarur.

Adabiyotlar (References)

1. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi. (2022). "Boshlang'ich ta'limda multimedia vositalaridan foydalanish bo'yicha qo'llanma". Toshkent.
2. Smith, J. (2021). "The Impact of Multimedia Tools in Primary Language Education". *Journal of Educational Technology*, 35(4), 215-228.
3. Khan, S. (2020). "Effective Use of Interactive Media in Language Learning". *Educational Research Review*, 45(2), 67-82.
4. Johnson, L. & Miller, R. (2019). "Multimedia in the Classroom: Enhancing Language Acquisition". *International Journal of Language Teaching*, 29(3), 134-148.

